

Malmö högskola
Lärarytbildningen
Individ och samhälle

Examensarbete
15 högskolepoäng

Romska barn och skolan - en fallstudie

Romany children and School
- A case study

Lars Lundgren

Lärarexamen 270hp
Religionsvetenskap och lärande
2009-01-12

Examinator: Mariann Enö
Handledare: Karin Embro-Larsson

Abstrakt

Romska barn och skolan – en fallstudie

Romany children and school – A case study

Lars Lundgren

Romer är oftast överrepresenterade när det gäller skolk. Syftet med den här fallstudien är att bidra med kunskap om hur skolan kan arbeta för att minimera skolket, vilket i sin tur resulterar i att de romska barnen kommer närmre målen i de olika skolämnena. Fyra frågor ställdes: Hur upplever romerna skolket? Hur vill romerna att skolan ska arbeta för att de inte ska skolka? Hur ser skolans pedagoger på skolproblemet? På vilket sätt anser skolans pedagoger de bör arbeta för att minimera skolket?

Som metod använde jag kvalitativa intervjuer samt enkäter, men även noggrann genomgång av skolverkets rapporter samt litteraturstudier.

Fallstudien visar att skolan bör arbeta utifrån tre åtgärder. Dels att skolan bör visa ett intresse för den romska kulturen, men även få med föräldrarna i det skolkörebyggande arbetet samt införa ett belöningssystem som ska ge utdelning när barnen inte skolkar.

Nyckelord: romer, skolk, utanförskap

Förord

Med detta examensarbete är jag äntligen i slutet av min lärarutbildning. Jag kan nu konstatera att det har varit 4,5 fantastiskt roliga och lärorika år som jag snart kan summera. Trots att jag inte var en ”högpresterande” elev i skolan har jag alltid haft en förkärlek till skolans värld och har under min egen skoltid haft förmånen att få ha duktiga och engagerade lärare.

Allra först vill jag tacka mina romska elever, deras föräldrar samt mina kollegor som varit till stor och värdefull hjälp . Utan er hade jag inte fått fram något resultat gällande mitt examensarbete. Tack för att ni lät mig ta del av era erfarenheter och kunskaper.

Jag vill även tacka min rektor Peter, för att jag fick möjligheten att göra min undersökning på min arbetsplats. Tack även till min biträdande rektor, Marina, som hjälpte mig med frågeställningen. Tack till min sambo, Fredrik, som var mitt stora stöd och som läst och kommenterat mitt skrivande. Men jag vill även tacka min mentor, Lisbeth, för den praktiska delen av mina studier. Slutligen vill jag tacka min dåvarande handledare Håkan på min partnerskola.

Ett stort tack tillägnar jag er alla!

Malmö januari 2009

Lars Lundgren

Innehållsförteckning

Abstract.....	3
Förord.....	5
1 Inledning.....	9
1.1 Introduktion.....	9
1.2 Syfte.....	9
1.3 Frågeställningar.....	10
2 Kunskapsbakgrund.....	11
2.1 Den romska historien.....	11
2.2 Romer i Sverige.....	13
2.3 Romernas skolsituation i dagens Sverige.....	17
3 Metod.....	21
3.1 Metodval.....	21
3.2 Kontext.....	22
3.3 Urval.....	23
3.3.1 Elever.....	23
3.3.2 Lärare.....	24
3.3.3 Föräldrar.....	25
3.4 Analysbeskrivning.....	25
4 Resultat.....	27
4.1 Hur upplever romerna skolket?.....	27
4.1.1 Kommentar: Hur upplever romer skolket?.....	28
4.2 Hur vill romerna att skolan ska arbeta för att de inte ska skolka.....	29
4.2.1 Kommentar: Hur vill romerna att skolan ska arbeta för att inte skolka?.....	30
4.3 Hur ser skolans pedagoger på skolproblematiken?.....	31
4.3.1 Kommentar: Hur ser skolans pedagoger på skolproblematiken?.....	31
4.4 På vilket sätt anser skolans pedagoger de bör arbeta för att minimera skolket?.....	32
4.4.1 Kommentar: På vilket sätt anser skolans pedagoger de bör arbeta för att minimera skolket?.....	33
5 Diskussion.....	37
5.1 Romernas skolsituation.....	37
5.2 Vad kan skolan göra?.....	38
5.3 Vidare forskning.....	39
Källförteckning.....	39
Bilagor.....	40

1. Inledning

1.1 Introduktion

I mitt arbete som studiecoach/lärare på en högstadieskola i södra Sverige jobbar jag med sex romska elever. Dessa elever kommer från Polen och bor alla på samma adress, samtidigt som de är släkt med varandra. I trevåningshuset där de bor lever således bara romer som på något sätt är släkt med varandra. Detta resulterar i att de känner trygghet och tillit till varandra. Det är alltid någon hemma som kan se efter barnen etc. Denna sociala trygghet har i sin tur resulterat i att familjerna står varandra mycket nära då de hjälps åt med sina vardagliga sysslor.

När jag började min anställning september -07 hade de flesta av dessa elever en frånvaro på mellan 60-70 %. Idag, 15 månader senare, har skolket minskat till 30-40 %, samtidigt som de har fått en högre måluppfyllnad.

Trots den höga frånvaron har dessa ungdomar drömmar om framtidsyrken, precis som alla andra ungdomar har. De vill in på ett nationellt gymnasieprogram och på så sätt få en utbildning. Några vill även i framtiden studera på ett universitet/högskola för att bli t.ex. förskollärare.

1.2 Syfte

Att romer ofta är överrepresenterade gällande skolk, läser vi ofta om i morgontidningarna. Även Skolverket har i flera rapporter slagit fast att många av romerna är överrepresenterade gällande skolket. Syftet med min undersökning är att visa på hur pedagogerna i skolan kan arbeta för att minska skolket bland romer, samtidigt som samma elever förhoppningsvis får en ökad måluppfyllelse. I ett större perspektiv betyder måluppfyllelsen att dessa elever kan komma in på ett nationellt gymnasium och på så sätt få en utbildning som i förlängningen kan innebära att det utanförskapet som många romer idag upplever, på sikt kan brytas. Jag vill även skapa en ökad förståelse för varför dessa elever skolkar och då samtidigt undersöka hur föräldrarna upplever det.

Utanförskapet som många romer vittnar om bottnar till stor del i fördomar som idag lever kvar i samhället. Fördomar som ofta handlar om att romerna skulle vara mer brottsbenägna än andra samhällsmedborgare. Här blir mitt huvudämne, Religionskunskap, viktigt. Detta då kursplanen betonar att ämnets syfte bl.a. är att öka förståelsen för andra traditioner och kulturer och ger därmed en grund för att bemöta främlingsfientlighet som i sin tur resulterar i en ökad tolerans bland eleverna.¹ En del av skolans uppdrag är att ”överföra grundläggande värden och främja elevers lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället”², men även frågor som ”människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värden.”³ Detta är frågor som behandlas ingående inom Religionskunskapen då kursplaner fastslår att ”etiska frågor berör varje människa genom att hon i konkreta upplevelser möter frågor som har med gott och ont, rätt och fel att göra. Vardagens etiska frågor är en utgångspunkt för reflektion och diskussion i ämnet religionskunskap.”⁴

Enligt Lpo94 ska skolan samarbeta med hemmet för att främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedborgare. Skolan ska även präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Vidare säger Lpo94 att skolan ska vara stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling.⁵

1.3 Frågeställning

Min övergripande frågeställning är: ”Hur kan skolans pedagoger arbeta för att minimera skolket bland skolans polska romer” Min ambition är inte att ge ett entydigt svar på min frågeställning, utan snarare att ge några konkreta exempel på hur skolket kan minimeras. För att lättare kunna besvara min frågeställning har jag valt att dela in den i mindre frågeställningar.

1. Hur upplever romerna skolket?
2. Hur vill romerna att skolan ska arbeta för att de inte ska skolka?
3. Hur ser skolans pedagoger på skolproblemet?
4. På vilket sätt anser skolans pedagoger de bör arbeta för att minimera skolket.

---

¹Skolverket, Kursplaner och betygskriterier grundskolan (Stockholm: CE Fritzes AB 2000),s.81.

²Skolverket, Lpo94 (1994) s.5.

³ Skolverket, Lpo94 (1994) s.3

⁴ Skolverket, Kursplaner och betygskriterier grundskolan (Stockholm: CE Fritzes AB 2000),s.82.

⁵ Skolverket, Lpo94, (1994) s.5.

2. Kunskapsbakgrund

För att förstå romernas nuvarande situation måste vi känna till deras historiska bakgrund. Jag kommer därför först redogöra för den romska historien som börjar i Indien för att sedan redogöra för romernas svenska historia. Avslutningsvis kommer jag att beskriva för romernas nuvarande skolsituation i dagens Sverige.

2.1 Den romska historien

Idag är de flesta forskarna överrens om att romernas förfäder har varit indoeuropeiska arier som ca. 1500 – 1000 f.v.t trängde in i nordvästra Indien. I sin tur resulterade detta i att hinduismen utvecklades och där med kastsystemet och Vedalitteraturen kom till. Men för ca. 1000 år sedan lämnade de Indien.⁶ Varför de valde att lämna sitt land är däremot forskarna inte eniga om. Vissa menar på att utvandringen kan vara en följd av den oro som var ett resultat av de många muslimska erövringstågen. Olika experter menar här att grupper med s.k. orena yrken skulle ha lämnat landet eller kanske blivit tvingade till det. Här nämns slaget vid Terain 1192, där en muslimsk erövrare splittrade sin motståndarsarmé i tre delar. En grupp flydde västerut och blev de romer vi idag hittar i Europa.⁷

I de första rapporterna om romer i Europa möter vi anspelningar på deras mörka hud och ansågs därför som lägre stående. Detta fann man stöd i bland folksägnen, litteratur etc. och de blev således genast utsatta för förföljelse. En munk i Lubeck beskrev romerna 1417 som ”otäcka ansikten, svarta som tattarnas”. Egentligen så visste han ingenting om dem, utan gissade att de var tattare, ismaeliter, etiopier eller egyptier. Dessa okunskaper ledde omgivningen till spekulationer som i sin tur resulterade i missförstånd från generation till generation. Det dröjde ändå tills 1700-talet innan européerna upptäckte att romerna talade ett nordindiskt språk.⁸ Stegvis blev de indiska invandrarna ”andraklassens medborgare” och människor såg dem som parasiter. Detta berodde på att det inte fanns plats åt dem. Jorden var uppdelad och hantverksskråna var starkt begränsade. Och då många av romerna var hantverkare så resulterade detta i att de

---

⁶Gunni Nordström, Vi kallar dem zigenare (Stockholm: Alfabeta Bokförlag, 1991), s.10.

⁷Nordström (1991), s. 13.

⁸Nordström (1991), s. 17.

inte fick någon möjlighet till försörjning och många tvingades att flytta runt mellan olika platser. Dessa kringresande grupper väckte skräck bland den civila befolkningen och därför stiftade myndigheterna stränga lagar mot både romer och andra kringresande grupper. Romerna blev nu ett fritt villebråd och vem som helst kunde ostraffat döda dem. Här var det bl.a. kyrkan som var pådrivande då de ogillade romerna pga. att de fört in spådomskonsten i Europa. I de rumänsktalande områdena i Rumänien blev romerna förslavade redan på 1300-talet. Slutet av 1400-talet lät sig en grupp romer tas som slavar i Moldavien för att överhuvudtaget få tag i föda. Detta pågick till mitten av 1800-talet då slaveriet förbjöds. Nu började de romska grupperna att röra sig mot olika håll i Europa.⁹

1900-talet innebar att förföljelserna mot Europas romer upptrappades genom nazisternas illgärningar. Porrajmos är romernas ord för förintelsen, och romerna blev drabbade i lika hög grad som judarna. I många länder blev romerna nästan helt utrotade. Forskarna menar att nästan en och en halv miljon romer blev mördade under andra världskriget, men denna siffra är högst osäker. Detta faktum att romerna drabbats hårt tog långt tid för eftervärlden att acceptera. Det skulle dröja ända tills 1982 innan den tyska förbundsrepubliken erkände att nazisternas raspolitik även hade drabbat romerna.¹⁰ Inte ens under Nürnbergsrättegångarna efter andra världskriget togs frågan upp om romerna blivit utsatta på samma sätt som judarna. Dock så nämndes romerna under rättegångarna, men brotten som begicks ingick aldrig i åtalspunkterna.¹¹ Men det har inte rests några minnesstenar över de romer som dog i de nazistiska koncentrationslägren eller alla romer som blev massavrättade i de ockuperade länderna. Svaret många romer fått när de ställt anspråk på skadestånd har varit att nazisterna inte dödade romerna på grund av ras utan för att de var kriminella. Dock så är det idag välkänt hur nazisterna sysslade med rasforskning även på romer. De förde noggranna register på vilka som var ”rena” romer men även som hade romskt påbrå. Nazisterna försökte bevisa att romerna hade annorlunda blod och skallformer än tyskarna. Att romerna var arier tänkte nazisterna inte på.¹²

---

⁹Nordström (1991), s. 20.

¹⁰Leif Mathiasson, Utanförskap och gemenskap (Stockholm: Lärarförbundets förlag, 2004), s.97.

¹¹Statens offentliga utredningar, Delegationen för romska frågor, Romer - en förföljd och diskriminerad minoritet (2008), s.18.

¹²Nordström (1991), s. 21.

Än idag blir romerna förföljda av extremhögern runt omkring i Europa. Från Ungern, Polen, Bulgarien, fd. Jugoslavien samt Italien kommer rapporter hur romerna blir diskriminerade av myndigheterna samt blir utsatta för våldsbrott. I många bostadsområden i Ungern vägrade de boende låta romer flytta in och startade kampanjer för att förhindra detta. I december 1997 bildade människor i en ungersk by en levande kedja för att förhindra romer att flytta dit. Opinionsmätningar från 1998 visar att 50 procent av ungrarna ogillar romer.

Sedan kriget bröt ut på Balkan 1991 har mängder av fattiga romer flytt till Väst då de nationalistiska stämningarna ökade. Detta då romerna inte ansågs tillhöra någon av de tre grupperna – serber, kroater och muslimer. När sedan Väst skickade tillbaka romerna till deras gamla hemtrakter har de ingenting att återvända till. T.ex. har Bosninen-Hercegovinia delats upp efter etniska riktlinjer där det inte finns plats för några romer. Vidare har oppositionspolitiker i Serbien öppet uttalat sig att de vill kasta ut alla romer.¹³

2.2 Romer i Sverige

Det första dokumentet som vittnar om romers ankomst till Sverige är från 1512. Här framgår det hur en grupp romer som kom till Stockholm fick allmosor och härbärge. Norman Montesino skriver i sin bok, *Zigenarfrågan*, att romernas ankomst var en bidragande orsak till att kungamakten nu började definiera en ny social gemenskap, som var baserad på lojalitet från undersåtar gentemot kungamakten. Det sågs som viktigt att definiera vem som hörde till den nya gemenskapen och vilka som skulle lämnas utanför. Vidare betonar Montesino att ”det inte var de territoriella gränserna som avgjorde tillhörigheten. Denna fastställdes istället genom undersåterätten.” Rätten gavs till dem som ville ”bygga och bo” och gällde både de som var födda inom landet samt inflyttade. Enkelt uttryckt gavs rätten till den som ansågs göra nytta för kungariket.¹⁴ Ett av kriterierna för att få dessa rättigheter var knutna till vilken tro personen/gruppen tillhörde. Precis som i övriga Europa så var kyrkan i Sverige pådrivande. Förordningar från kyrkan förbjöd prästerna att befatta sig med romer och tattare. Detta resulterade i

---

¹³Irka Cederberg, *Tusen år i Europa – om romerna/zigenarna* (Stockholm:Utrikespolitiska institutet, 1998), s.25.

¹⁴Norma Montesina, *Zigenarfrågan* (Lund: Lunds Universitet, Socialhögskolan, 2002), s.34.

att gränserna mellan de som var inom kollektivet och de som var utanför blev än tydligare.¹⁵ Prästerna fick varken döpa romska barn eller begrava deras anhöriga.¹⁶ 1525 fick biskopen i Strängnäs order av Gustav Vasa att romer och tattare skulle fördrivas. 1551 beslutades att alla romer som bedrog allmogen skulle utvisas från landet med båt till Tyskland.¹⁷ 1637 kom en allmän ”Zigenarförordning” och innebar att alla manliga romer som påträffades efter ett visst datum skulle dödas. Om bestämmelserna efterlevdes finns det ingen dokumentation om.¹⁸

Under 1660-talet beslutade Per Brahe att romerna skulle vakta gränsen mot Ryssland och tilldelades ödehemman vid gränsen. De svenska myndigheterna såg positivt på detta då de ville förflytta alla romerna österut. Brahes kolonisationsförsök misslyckades då romerna istället gav sig ut på landsvägen. Detta sågs som ett bevis för att romerna inte ville vara bofasta samt skulle vara värdelösa som jordbrukare. Men sanningen var den att de vägrades utsäde och annat som behövdes i dessa öde trakter som finnarna lämnat.¹⁹

Stormaktstidens slut på 1700-talet resulterade i att den fattiga delen av befolkningen ökade lavinartat. I sin tur förde detta med sig att tiggeriet ökade. Kungamakten ansåg att det fanns arbete för alla och därför infördes folkflyttningar, dvs. människor tvångsförflyttades till områden där de skulle finna arbete. Med hjälp av lagstiftning försökte staten öka kontrollen över den fattiga delen av befolkningen för att alla som kunde arbeta skulle ta tjänst. Hjälp fanns för de som inte kunde arbeta, men bara inom den egna socknens gränser. En förordning från 1600-talet gällande tiggeri upprepades och riktades mot alla fattiga över 15 år som inte kunde försörja sig själva. Dessa var tvungna att ta tjänst, annars väntade tvångsarbete. Detta gällde inte romer och tattare då dessa skulle förvissas ur landet. Dock ändrades beslutet gällande romerna fyra år senare att inte gälla de som slagit sig ner i städerna.²⁰ Staten reglerade även rätten för dem som gav romerna härbärge. Detta resulterade i böter. Det skulle dröja tills 1800-talet innan romer och tattare behandlades inom samma lagar som gällde för den delen av befolkningen som identifierades som lösdrivare och en tid efter förbjöds även

---

¹⁵Montesina (2002), s. 35.

¹⁶Mathiasson (2004), s. 96.

¹⁷Montesina (2002), s. 37.

¹⁸Nordström (1991), s. 23.

¹⁹Montesina, (2002), s. 46-47.

²⁰Montesina (2002), s. 48.

bestraffning med spö för arbetslösa romer. Således upphörde romerna att ha egna regleringar gällande fattigdom.²¹ Istället infördes en ”förordning mot lösdriveri”, och de som identifierades som ”lösdrivare” var personer som saknade anställning eller tillräckliga tillgångar för att klara sin försörjning. Säsongarbetare, kringvandrande, artister, gårdfarihandlare, resande hantverkare och tiggare ingick i denna grupp.²²

Vid sekelskiftet 1900 debatterades invandringen av fattiga utlänningar flitigt i riksdagen. Pressen målade upp bilden av farliga fattiga invandrare och staten blev kritiserad för en alltför liberal invandrapolitik. Restriktioner mot den fria invandringen hade redan införts i många länder i Europa. Många svenskar tittade således på dessa länder och ville ha liknande restriktioner här. Polacker, invandrande judar, ryssar samt romer skildrades som ett hot mot Sveriges säkerhet. Den första målgrupp som blev föremål för den nya restriktiva invandrapolitiken var de som var omnämnda i lösdriverilagarna. 1914 kom den första utlänningslagen. Lagen var nu tydlig med att romer skulle nekas inträde i Sverige då dessa befarades bli en belastning för fattigvården, men även att romerna ansågs utgöra en risk mot den allmänna ordningen.²³ Lagen innebar samtidigt att de romer som var i Sverige inte fick stanna längre än tre veckor inom en kommun. Således blev romerna tvingade till att flytta omkring vilket i sin tur resulterade i att de romska barnen inte fick gå i skolan.²⁴ Denna lag upphävdes först 1954.²⁵ Detta då staten ville ge zigenare från Finland möjligheten att emigrera till Sverige. Men det handlade om individer som hade svenskt medborgarskap och som därför inte kunde utvisas. I den statliga utredningen inför mottagandet av de finska romerna uttryckte den sakkunnige Carl-Herman Tillhage sin oro;

”De finska zigenarnas infiltration bådar intet gott. Det synes mig emellertid vara självfallet, att dessa återpassas till sitt hemland...

Kan inte någon ”lösdrivarlag” tillämpas på dessa främmande zigenargäster?”²⁶

I slutet av 1920-talet beslutade regeringen att barnavårdsnämnden skulle omhänderta romska barn och fosterhemsplacerade dem för att romerna på så sätt skulle glömma allt

---

²¹Montesina (2002, s. 54.

²²Montesina (2002), s. 88.

²³Montesina (2002), s. 94-95.

²⁴Delegationen för romska frågor (2008), s. 6.

²⁵Mathiasson (2004), s. 96.

²⁶Montesina (2002), s. 100.

romskt och bli försvenskade. Många barn blev djupt deprimerade och vissa barn tog sina liv. Efter några år insåg myndigheterna att detta inte var någon lämplig åtgärd. Men än idag så rapporteras det om liknande fall.²⁷

Folkskolan, som blev obligatorisk enligt lag, inberäknade inte romerna. Eftersom de romska barnen identifierades som problem etablerades särskilda lösningar. Och eftersom de inte fick vara bofasta så blev de i praktiken förbjudna till att gå i skolan. 1943 beviljades finansiering av en utbildning för romska barn i ett romskt läger i Stockholm. Utbildningen pågick under en sommar med tio deltagande barn. Ett år senare beviljades mer pengar till verksamheten. 1945 beviljades ytterligare pengar till en verksamhet som kom att kallas ”de ambulerande skolorna”, vilket innebar att lärarna fick följa med romerna under deras förflyttningar. Förutom läsning, skrivning, räkning undervisades barn även i ett slags syslöjd, där de fick lära sig att tvätta kläder som de sedan skulle laga. Detta trots att romer vanligtvis inte i allmänhet lagar trasiga kläder, utan dessa kasseras. Dessa skolor sågs som en symbolisk lösning och lärarna vittnade om att det var omöjligt att arbeta under existerande villkor. Istället diskuterades ett förslag som innebar att staten skulle inrätta ett särskilt skoldaghem för de romska barnen. Några år senare diskuterades huruvida staten skulle etablera särskilda internatskolor, men förslaget förkastades av både ekonomiska och principiella skäl 1956.²⁸

1960 fastställdes att de romska barnen skulle intrigeras i den vanliga svenska skolan. Dock menade staten att, om det var nödvändigt, även ge dem särskild undervisning, något som det gavs ekonomiskt bidrag för. Trots lagändringen visade de romska barnen hög skolfrånvaro.²⁹ Således blev myndigheterna tvungna till att försöka påverka föräldrarna. T.ex. ledde kommunernas barnavårdsnämnder olika föräldrarcirklar där bl.a. uppfostringsfrågor skulle diskuteras. Föräldrarna sågs som oförmögna att inse skolan hade stor betydelse för deras barns framtid.³⁰ En av de slutsatser, som kom fram efter att man sammanställt vad som framkommit under föräldrarcirkelarna, var att skolan

---

²⁷Delegationen för romska frågor (2008), s. 6.

²⁸Montesina (2002), s. 142.

²⁹Montesina (2002), s. 142.

³⁰Montesina (2002), s. 149.

och familjen var viktiga instrument för att uppnå integration, samt att staten också kunde använda sig av romernas språk och kultur för att uppnå sina mål.³¹

2000 godkände Sverige Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter samt Europeiska språkstadgan om landsdels- och minoritetsspråk. Nu blev romerna en av de fem nationella minoriteter som erkändes där, men även det romska språket romani.³² Staten ville med detta stärka skyddet av de nationella minoriteterna och är en del av statens arbete med att värna om de mänskliga rättigheterna. Minoritetspolitiken innehåller frågor om skydd och stöd för de nationella minoriteterna samt de historiska minoritetsspråken och vill på detta sätt stärka de nationella minoriteterna. Staten kan på detta sätt ge det stöd som krävs för att deras språk ska hållas levande. De övriga nationella minoriteterna är judar, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Gemensamt för dessa fem nationella minoriteter är att de har befolkat Sverige under lång tid och att de har en uttalad samhörighet. Vidare har de även en religiös, språklig eller kulturell tillhörighet inom gruppen samt en vilja att behålla sin identitet. Minoritetspolitikens mål är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka de nationella minoriteternas möjligheter till inflytande och stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.³³

För elever som tillhör någon av de fem nationella minoriteterna innebär detta bl.a. att de har andra rättigheter gällande modersmålsundervisning. Te.x har en rom med romani som hemspråk rätt till modersmålsundervisning även om deras barn är den enda inom kommunen som talar språket. Detta kan inte andra språkgrupper kräva. Dock så vittnar romer i landet om att många kommuner öppet motarbetar möjligheten till modersmålsundervisning. Detta har i vissa fall resulterat i att föräldrarna själva fått ordna undervisningen för sina barn. Det är även vanligt att kommunerna skyller på avsaknaden av modersmåls lärare som anledningen till att de inte erbjuder modersmålsundervisning, detta trots att kommunerna inte utannonserat tjänsten. ”Det är tydligt att i många fall beror ett barns möjlighet till modersmålsundervisning på föräldrarnas engagemang och kunskap om deras rättigheter som nationell minoritet.”³⁴

---

³¹Montesina (2002), s. 151.

³²Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO), Diskriminering av nationella minoriteter inom utbildningsväsendet, (2008) s.5.

³³<http://www.regeringen.se/sb/d/1483/a/12607> Tillgänglig 2008-11-19

³⁴DO (2008), s. 34-35.

2.3 Romernas skolsituation i dagens Sverige

Den 26 oktober 2008 rapporterade tidningen Sydsvenskan (SDS) att bara hälften av de romska barnen i skolåldern går i skolan.³⁵ Detta visar den rapport från Malmö Stad som SDS tagit del av. Rapporten konstaterar även att det bor ca. 7000 romer i Malmö men någon exakt siffra har de inte då många romer skyddar sin identitet av rädsla för förföljelse. Rapporten slår även fast att de flesta av Malmös romer är lågutbildade och detta kan vara en förklaring till det höga skolket bland barnen. Dagens Nyheter (DN) skriver i sin nätupplaga 2008-11-13 att;

”romska barn särbehandlas i svenska skolor och förskolor.

Utöver direkta trakasserier som glåpord, är det alldeles för svårt att få modersmålsundervisning i minoritetsspråk som romani - något som Europarådet också kritiserade Sverige för 2007.”³⁶

DN hänvisar till en rapport från Diskrimineringsombudsmannen (DO).

Skolverket har på regeringens uppdrag vid ett flertal tillfällen granskat romernas skolsituation i den svenska skolan. I rapporten från 1999 konstaterade Skolverket att många romer hade mycket hög skolfrånvaro och att många romska barn inte fullföljde skolan. Vidare konstaterar rapporten att många romer slutar redan i grundskolan och att bara någon procent avslutar sin gymnasieutbildning. Skolverket slog även fast att många av de romska föräldrarna kände en stor misstro mot den svenska skolan, men att i de skolor som personalen arbetat med ett aktivt uppsökande arbetssätt har de lyckats få ner skolfrånvaron. Detta resulterade i att det blev en ömsesidig ökad förståelse mellan skolan och hemmet. Utredningen konstaterade även att de romska föräldrarna inte hade något emot att deras barn blev hämtade till skolan.³⁷

Skollagens 3 kap. 1 § fastslår att alla barn som är bosatta i Sverige har skolplikt och i grundskoleförordningens 6 kap. 8a § står ”Om en elev utan giltig anledning uteblir från skolarbetet, skall rektorn se till att en kontakt upprättas mellan skolan och elevens vårdnadshavare.”³⁸ Enligt skollagens 16 § får kommunen utdöma vite till

---

³⁵<http://sydsvenskan.se/malmo/article383019.ece> Tillgänglig 2008-11-21

³⁶<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=851019> Tillgänglig 2008-11-21

³⁷Skolverkets rapport Dnr: 98:2652, Romer och den svenska skolan, (Mars 1999), s. 6-7.

³⁸SFS 2006:205

vårdnadshavare där vårdnadshavaren inte gjort vad som den ankommer. Vitet får dock inte förvandlas till fängelse. Skolverket skriver i sin rapport från 2007 att många romer som haft en trasslig skolgång och hög skolfrånvaro vittnar om att i de flesta fall hörde inte skolorna av sig, inte ens under lång frånvaro. Barnens föräldrar hade oftast ingen egen skolgång bakom sig och kände således inte till vad skolplikt innebär. Dessvärre tycktes inte heller skolmyndigheterna ta skolplikten för de romska barnen på allvar. Den höga skolfrånvaron resulterade i sin tur att barnen aldrig fick möjligheten att ta igen den förlorade kunskap de gått miste om.³⁹ Dessa kunskapsluckor, skriver regeringskansliet i sin utredning från 1997, har resulterat i att de romska barnen får en känsla av att vara utanför och annorlunda. Av detta drar de slutsatsen att skolan inte har lyckats med att möta de romska barnens behov, men att det är viktigt att komma ihåg att det är de romska föräldrarna som har ansvaret för sina barns skolarbete. Ointresset för sina barns skolgång kan enligt utredningen bero på att de flesta vuxna romer saknar skoltraditioner och detta kan förklara varför de inte anser att barnens skolarbete är viktigt.⁴⁰

Några av de rapporter som jag tagit del av menar att det övergripande problemet med romernas dåliga skolnärvaro beror på att det skulle finnas en dålig attityd från skolans personal mot de romska barnen, där dialogen mellan elev, förälder mer eller mindre är obefintlig. Enligt rapporten finns det lärare som tar för givet att de romska barnen inte kommer att klara av skolarbetet. Vidare menar rapporten att det är allt för vanligt att skolorna placerar romska barn i speciella undervisningsgrupper och att oftast sker detta inte utifrån en individuell bedömning, utan placeringarna har skett utifrån det faktum att de är romer. Således har skolorna i dessa fall inte sett barnen som individer utan skolorna har endast sett till kollektiva romska lösningar.⁴¹

För att komma tillrätta med problematiken kring de romska barnens skolfrånvaro menar Skolverket att skolorna måste ha en helhetssyn. Helhetssynen bör innehålla en kunskap om romsk kultur och dess förutsättningar för att överleva i det svenska samhället. Här bör skolorna inte stanna vid att diskutera enskilda åtgärder, utan skolorna måste titta på de romska barnens hela skolsituation. Vidare slår rapporten fast att den romska gruppen

---

³⁹Skolverkets rapport 292, Romer i skolan – en fördjupad studie, (2007), s. 25.

⁴⁰ Inrikesdepartementet, Regeringskansliet, Romer i Sverige – tillsammans i förändring, (1997) s. 33.

⁴¹Inrikesdepartementet (1997), s. 34.

är mycket heterogen och har därmed varierade behov och att detta således kräver individualiserade insatser.⁴²

Skolverkets rapport från 2008 gällande elever som har hög skolfrånvaro har dragit några slutsatser hur skolan kan arbeta för att få de skolkande eleverna tillbaka till skolan. Enligt rapporten är det viktigt att skolorna har täta kontakter med hemmet, tydliga rutiner med uppföljning av frånvaro och samverkan med socialtjänsten. Men framförallt att tydligt utreda varför eleven skolkar.⁴³ Vidare har rapporten även kartlagt orsakerna till skolket och ofta handlar det om att barnen blir utsatt för kränkande behandling, bristande stöd, neuropsykiatriska problem, andra funktionsnedsättningar, sociala eller psykiska problem eller där stödet från hemmet är svagt.⁴⁴

Som jag tidigare nämnt spelar den romska kulturen och dess traditioner stor roll när det gäller de romska barnens ogiltiga frånvaro. När det gäller etniska minoriteters traditioner, blir ofta dessa än starkare när de flyttar till ett annat land. Dock finns det stora variationer mellan de etniska minoriteterna och vi får således inte generalisera. Men oftast värderar de sin familj mycket högt och då framför allt för dem som har sitt ursprung lång ifrån Skandinavien. Vidare tillbringar de större tid med sin familj och släkt än vad svenska barn gör.⁴⁵

---

⁴²Skolverket 292 (2007), s. 54.

⁴³Skolverkets rapport 309, rätten till utbildning – om elever som inte går i skolan (2008), s.10-11.

⁴⁴Skolverket rapport 309 (2008), s.60.

⁴⁵Oddbjorn Evenshaug, Dag Hallen, Barn- och ungdomspsykologi (Lund: Studentlitteratur, 2001), s. 234.

3. Metod

Det finns flera olika sätt och undersökningsmetoder att använda sig av för att få svar på en fråga. Efter noggrann övervägning har jag valt den metod som jag bedömer kommer att ge det bästa resultatet med hänsyn till mitt syfte och frågeformulering. Jag har valt en kvalitativ undersökning. Med en kvalitativ undersökning ger jag dels intervjupersonen möjligheten att svara med egna ord, men även att jag som intervjuare kan ”upptäcka och identifiera egenskaper och beskaffenheter om något fenomen.” Vidare kan jag i en kvalitativ undersökning be intervjupersonen redogöra för ett större sammanhängande fenomen.⁴⁶ När målet är att undersöka ett enda eller ett fåtal fall, brukar detta kallas för en fallstudie. I en fallstudie använder man sig av flera olika metoder som t.ex. intervjuer, observationer, enkäter etc.⁴⁷ Men min undersökning innehåller även skriftliga intervjufrågor .

Inför analysen har jag läst Skolverkets rapporter gällande romer och ogiltig skolfrånvaro, samt böcker som gett mig en bra bild gällande romernas historiska bakgrund.

3.1 Metodval

I relation till mitt undersökningsområde samlade jag in information med hjälp av skriftliga intervjufrågor och intervjuer. Eleverna jag intervjuade har jag jobbat med under 15 månader och känner dem således väl. Via skolans datoriserade närvarorapportering samlade jag in material gällande hur hög andel ogiltig frånvaro varje enskild elev har. Att jag känner de sex eleverna som jag valde att undersöka kan ge både positiva och negativa konsekvenser. Det som jag ser som positivt är att eleverna känner förtroende för mig, då detta är en viktig faktor i intervjusituationer.⁴⁸ Mina skriftliga intervjufrågor lämnade jag ut till dels fyra av mina elever, fem lärarna samt en förälder. (Se bilaga 1,2 och 3) Den andra föräldern intervjuade jag. Tanken var att jag

---

⁴⁶Runa Patel, Bo Davidsson, Forskningsmetodikens grunder (Lund: Studentlitteratur, 2003) s. 79-80.

⁴⁷Bo Johansson, Per Olov Svedner, Examensarbete i lärarutbildningen, (Uppsala: Kunskapsföretaget, (2006), s. 71.

⁴⁸Johansson, Svedner (2006), s. 44.

skulle intervjuva båda föräldrarna men eftersom en av dem hellre ville svara skriftligt så blev det endast en intervju. Då jag har daglig kontakt med hemmet har detta resulterat i att jag lärt känna föräldrarna och vi känner ett ömsesidigt förtroende.

Innan jag lämnade ut de skriftliga intervjufrågorna så redogjorde jag för syftet med min undersökning och försäkrade dem om att mitt resultat skulle presenteras på ett sådant sätt att det inte skulle gå att identifiera vem som sagt vad. Således har kravet på anonymitet och konfidentiellitet iakttagits då alla medverkande i min studie har fingerade namn.

De två elevintervjuerna genomfördes med hjälp utav planerade frågeställningar men utan krav av att ställa dem i en viss ordning. Detta för att eleverna skulle få möjligheten att fördjupa och tänka över sina svar. Jag har i min undersökning endast använt mig utav kvalitativa undersökningsmetoder och medvetet valt bort metoder som bygger på kvantitet. Vidare så kan jag genom en kvalitativ metod få förklaring som gör det möjligt att förstå elevernas handlingsätt, förkunskaper och tankegångar, samt få kunskap gällande lärarnas syn på romernas höga frånvaro och vad den enskilda läraren anser bör göras för att minimera detta.

3.2 Kontext

Då jag vill ge läsaren en ökad insikt, gällande den berörda skolan och dess verksamhet, kommer jag här att redogöra för kontexten.

Skolan som jag arbetar på ligger i centrum i en större stad i södra Sverige. Skolan är en år 6-9 skola, har ca 220 elever och är mångkulturell. Lokalerna har tidigare använts till annan verksamhet, men år 2000 var renoveringen färdig och skolan stod klar. Skolan har nio klasser fördelade på två arbetslag. Det finns inga klassföreståndare utan lärarna är mentorer åt 10-15 elever i varje mentorsgrupp från alla årskurserna.

Intervjuerna med de två eleverna genomfördes i mitt arbetsrum. Här svarade även de övriga fyra eleverna på enkäten. Rummet består av ett skrivbord, dator, bokhylla samt ett litet bord med tre stolar där eleverna ofta sitter och arbetar. Vidare har rummet ett

stort fönster, från tak till golv, med utsikt mot rasthallen. När jag inte vill bli störd har jag gardiner som jag kan dra för.

Enkäten till föräldern skickade jag hem och bifogade ett frankerat svarskuvert. Intervjun med den andra föräldern genomförde i hemmet då jag ville att de skulle få lugn och ro, men även att de inte skulle känna sig stressade. Enkäterna till lärarna lämnade jag i deras fack i lärarrummet och de fick fem dagar på sig att besvara frågorna.

3.2.1 Skolans skolkprogram

Skolan arbetar efter ett skolkprogram för att motverka ogiltig frånvaro. Programmet är uppbyggt enligt en modell där det blir olika konsekvenser för eleven efter X-antal skolklektioner. Efter en lektion blir det samtal hem, tre lektioner samtal med arbetslagets lärare, fem lektioner samtal med rektorn, 20 lektioner samtal med kuratorn och efter 100 lektioner anmäler skolan till socialförvaltningen. Eleverna och målsman skriver även under på att de tagit del av skolans skolkprogram. (Se bilaga 4)

3.3 Urval

Som jag nämnde tidigare så bestod undersökningsgruppen av sex elever, två föräldrar samt fem lärare. Jag fick godkännande av elevernas föräldrar att låta deras barn vara med i min undersökning. Anledningen till att jag endast valde två föräldrar var att det endast är dessa två som kan svenska. Förvisso kunde jag ha använt mig utav en tolk men då detta är kostsamt så beslöt jag mig för att nöja mig med dessa föräldrar. Lärarna valde jag utifrån att de har romer som mentorselever.

Jag kommer här att kort redogöra för v varje enskild person som medverkat i min undersökning. Detta då jag vill ge en ökad förståelse för dessa personers bakgrund men även för att ge en större möjlighet att förstå de enskilda svaren.

3.3.1 Elever

Eleverna är hämtade från åren sex till nio. Skolket jag presenterar för varje enskild elev gäller för veckorna 34 – 51 2008. Den totala frånvaron är högre än dessa siffror då jag inte tagit med den frånvaron som är anmäld ifrån hemmet. Då jag vill att läsaren ska få en ökad förståelse för de svar som deltagarna i min undersökning har lämnat, har jag här valt att kortfattat presentera dem.

Pojken Raj är 12 år och går sin första termin på skolan. Han är lite överviktig och ganska lång för sin ålder. Raj är alltid glad och trevlig mot skolans personal. Dock vittnar lärarna om att han ofta stör lektionerna genom att prata högt och ljudligt med klasskamraterna. Rajs ogiltiga frånvaro var 24,3 %.

Marek går i sjuan. Han är lång, smal och ganska tyst. Marek har alltid ett leende på läpparna och alltid välkommen. Hans passion är musik och han är sångare i skolbandet "Gipsyboys", där alla de polska romerna är med. Mareks ogiltiga frånvaro var 51,3 %.

Manios går i sjuan och har kortklippt hår. Manios ger ett vuxet intryck och är ganska lång. Han både syns och hörs i skolans korridorer och har ganska hög status bland skolans elever. Manios är den av de polska romerna som har den högsta andelen ogiltiga frånvaro, 58,1 %.

Pojken Povel går också i sjuan och en glad och pratsam pojke. Han är smal och ofta klädd i träningskläder. Povels stora passion är fotboll och han drömmer om att bli proffs i den italienska ligan. Povel har tidigare varit i en liten undervisningsgrupp, men då denna placering inte gav önskvärt resultat är han nu tillbaka på skolan. Povels ogiltiga frånvaro var 48,9 %.

Barbarek är en storväxt ung man och går i åttan. Hans stora intresse är att rita och han drömmer om att få jobba med design efter gymnasiet. Enligt Barbareks lärare skulle han haft VG/MVG i de flesta utav ämnena om han inte haft hög frånvaro. Barbareks ogiltiga frånvaro var 56 %.

Trojan är 16 år och går i nian. Egentligen skulle han nu gått i gymnasiet, men gick om sjundeklass. Trojan är storväxt och vältränad. I framtiden vill han jobba med bilförsäljning eller i en bilverkstad. Trojans ogiltiga frånvaro var 28,6 %.

3.3.2 Lärare

Maria är en 40-årig kvinna och har under 20 år arbetat som textillärlarinna. Maria är gift och har två tonåringar. Redan i högstadiet visste hon att det var textillärlarinna hon skulle bli och fem år efter att hon lämnat högstadiet var hon tillbaka på sin gamla högstadieskola, utbildad textillärlarinna.

Marco är 30 år och kommer från Chile. Han har under två år arbetat som musiklemlare på skolan. Marco har ingen lärlarutbildning, men har läst ett musikinriktat gymnasieprogram. Han har även läst ett år på musikhögskolan. Marco är sambo och har en dotter på fyra år.

Sorin är 48 år och har jobbat som Matte/NO-lärlare i tolv år. Sorin kom till Sverige från Rumänien 1990, är gift och har två tonåringar. Sorin ser sin rumänska bakgrund som ett viktigt verktyg i sitt arbete, då skolan är mångkulturell.

Anna är 55 år och arbetar som speciallärlare. Under 21 år arbetade hon som klasslärlare men för 8 år utbildade hon sig till speciallärlare. Anna är gift och har två vuxna barn.

Jane är 29 år och utbildad lärlare i svenska. Jane tog sin lärlarexamen för tre år sedan och har under två år arbetat på skolan med elever som har ett annat hemspråk än svenska. Jane är gift men har ännu inga egna barn.

3.3.3 Föräldrar

Cassandra är 35 år och kom till Sverige 1988. Hon har ingen utbildning då hon blev mamma när hon gick sitt nionde skolår. Cassandra, som är skild, har fyra barn. Hon är kritisk till de romska traditionerna men har inte makten att bryta dem.

Stanisla är 39 år och kom till Sverige 1985. Han är mångsysslare, dvs. han har många olika ströjobb, dock har han aldrig haft en tillsvidareanställning. Stanisla har ingen utbildning utan har endast gått åttaårig grundskola i Polen. Han har tre barn och bor idag inte tillsammans med barnets mamma. Dock är han dagligen och hälsar på barnen.

Tanken från början var att jag skulle intervjua de båda föräldrarna, men den ena föräldern ångrade sig och ville istället svara skriftligt på mina frågor. När jag skulle intervjua den andra föräldern så ville han absolut inte att jag skulle spela in samtalet.

3.4 Analysbeskrivning

Den största mängden data samlade jag in genom mina skriftliga intervjufrågor. Ljudinspelningarna transkriberades och lästes igenom många gånger för att även här hitta ett mönster varpå jag senare jämförde dessa med enkätsvaren. Analyserna gjorde jag löpande efterhand som jag fick in enkätsvaren. Att löpande analysera de inkomna enkäterna visade sig vara en bra analysmodell då jag fortfarande hade frågorna färskt i minnet. Detta hade inte varit möjligt vid en kvantitativ undersökning då forskaren måste vänta med analysen tills alla svaren kommit in.⁴⁹

Analysen i min uppsats bygger på grundkunskaper om romernas historiska bakgrund, tidigare forskning samt egna förkunskaper om elevernas livssituation.

---

⁴⁹Patel, Davidsson (2003), s. 118

4. Resultat

Under den här rubriken kommer jag att redogöra för det resultat som undersökningen gett. Svaren kommer jag sedan att koppla till mina min övergripande huvudfråga men även mina underliggande frågeställningar. I varje fråga kommer jag att presentera de svar jag fått fram genom mina enkäter och intervjuer. Kommentaren kommer jag att göra direkt efter redovisningen av varje fråga. Detta för att jag omedelbart vill sammankoppla svaren och frågeställningen till mitt syfte.

4.1 Hur upplever romerna skolket?

Samtliga elever och föräldrar upplever skolket som negativt. Rädslan av att inte lära sig lika mycket som de andra eleverna är påtagliga i svaren. Dock är det endast Povel och Barbarek bland eleverna som svarar att skolket kan resultera i att de senare i livet kanske inte får något arbete, medan de båda föräldrarna klart ser detta samband. Här svarar Stanisla att en av anledningarna till att han står utanför arbetsmarknaden beror på att han saknar någon utbildning. För Trojan handlar skolket även om att han då inte når målen och således inte får betyg.

Motivet för deras skolk är också detsamma. Te.x. menar Raj ”att det är roligare att vara ute i korridoren än att vara inne på lektionen. Alla elever nämner att en viktig anledning till frånvaron från lektionerna är korridoren som en samlingsplats då sex romerna oftast samlas här istället för att gå in på lektion. ”Det är roligare att spela kort än att skriva”, menar Barbarek.

Även trötthet anges som en bidragande orsak till skolket enligt Marek, Povel och Trojan. Denna trötthet beror på att de inte förstår vad läraren pratar om eftersom de missat många av lektionerna och således inte förstår sammanhanget. Därför ses lektionerna inte som meningsfulla utan det känns då bättre och lättare att sammanstråla med sina kusiner i korridoren.

Cassandra, Trojan och Barbarak sätter skolket i samband med deras romska traditioner. Romerna har ingen i familjen/släkten med någon högre utbildning och många är

arbetslösa. ”Vi barn tittar på vår släkt som är arbetslösa och tänker att då behöver vi inte heller gå i skolan.” Vidare menar Cassandra att romer av tradition inte utbildar sig då många skaffar barn redan när de är i 16-års åldern. ”Jag gillar det inte, men jag kan inte ensam bryta dessa tusenåriga traditioner. Då skulle jag stå helt ensam, utan någon släkt.”

Att skaffa sig en utbildning ser både Cassandra och Stanislava som den enda lösningen för deras barn så att de inte hamnar i det utanförskapet, som många romer vittnar om. Själva har de ingen utbildning och har på nära håll sett vilka konsekvenser utanförskapet resulterar i. Misstänkta blickar när de ska handla i mataffären eller hyresvärderna som struntar i underhållet. Att romska barn skolkar beror enligt Stanislava på utanförskapet. ”När barnen ser hur vi romer blir behandlade, oavsett om vi har någon utbildning eller ej, så är det inte så konstigt att de väljer strunta i skolan. Men för mig och barnens mamma är utbildning viktigt. Ska vi komma ifrån utanförskapet så måste vi utbilda oss.” Att utbildning är en viktig fråga menar även Trojan, Barbarak och Povel. ”Egentligen skulle jag vilja bli polis men slakten skulle aldrig acceptera mig då”, säger Povel. Trojan vill läsa ekonomi på gymnasiet så att han senare kan starta en bilfirma. Barbarak vill läsa design på gymnasiet för att senare arbeta med att designa bilar.

4.1.1 Kommentar: Hur upplever romerna skolket?

Att utanförskapet spelar roll när det gäller romska elevers skolket blir här påtagligt något som även skolverket konstaterar.⁵⁰ Att inte ha någon i sin närhet som har någon utbildning har påverkat dessa elever till att inte satsa på skolarbetet. Detta samtidigt som samtliga elever i min undersökning säger att de vill läsa vidare på gymnasiet och skaffa sig en utbildning.

Att utebli från skolans undervisning resulterar i att eleven får stora kunskapsluckor. Detta i sin tur säger några av eleverna resulterar i att lektionerna blir tråkiga då de inte förstår sammanhanget. Istället lämnar de lektionen för att umgås med de andra romerna som skolkar i korridorerna. Bristen på motivation tar även Skolverket upp i sin rapport, men menar att de primära orsakerna till den höga frånvaron är sjukdom, familjeproblem

---

⁵⁰ Skolverkets rapport Dnr: 98:2652 (1998) s. 5.

samt kulturella orsaker. Utanförskapet som de vittnar om kan även beror på det faktum att de är en ”minoritetsgrupp”. Många minoritetsungdomar känner ett stort utanförskap och upplever en konflikt mellan dels den egna kulturen och majoritetskulturen. Vissa av dessa ungdomar kommer att motarbeta majoritetskulturens värderingar om de krockar med de värderingar som gäller inom den egna gruppen.⁵¹

För många romer är skolan en sekundär händelse då traditionerna och familjen är det primära. Det är familjen och gruppens behov som styr. ”Dessutom gör den romska traditionen att en traditionell skolgång stör det sociala mönster och krav som i mycket styr en romsk familjs liv.”⁵² Detta vittnar Manios om när han berättar att familjen ofta är i Polen för att hälsa på släkt och vänner. ”När någon i släkten blir sjuk måste vi åka ner.” Detta kan man jämföra med utvecklingspsykologen Urie Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell. Bronfenbrenner delar i sin modell barnens sociala- och kulturella miljö i fyra stadier. Med denna modell visar han att familjen är det som har störst påverkan på barnen, men även att de olika nivåerna står i en stark beroendeställning till varandra. Att t.ex. familjen är påverkad av samhället i stort.⁵³

4.2 Hur vill romerna att skolan ska arbeta för att de inte ska skolka?

Trots den höga andelen ogiltig frånvaro bland romerna ger samtliga intervjuade elever förslag på hur skolan och de själva kan arbeta för att förmå dem att sluta med skolket. ”Dom ska gå och kasta in oss klasserna”, svarar Marek på frågan. Liknande svar ger de övriga, och pekar på korridorssituationen. ”Om skolan får in de andra på lektionerna så vill jag ju inte gå ut”, menar Barbarek. Liknande svar ger Trojan, ” vill inte vara där själv utan då går jag in till klassen.” Vidare menar Povel och Marek att de vill att skolan ska arbeta efter ett belöningssystem för romerna, som ger utdelning när de inte skolkar. ”Får vi göra roliga saker kommer vi inte att skolka”, svarar Povel.

---

⁵¹Evenshaug, Hallen (2001), s. 313.

⁵²Skolverkets rapport Dnr: 98:2652 (1998) s. 7.

⁵³Evenshaug, Hallen (2001), s. 216.

Trojan och Barbarek säger att skolan måste arbeta mer med att motivera eleverna. ”Det är jag själv som måste göra det....det är viljan...själva viljan som man måste kämpa för....och gå in...måste tänka på min framtid”, säger Barbarek.

Stanisla säger att de romska föräldrarna måste aktivt arbeta för att deras barn ska gå i skolan så att de kan få en utbildning något som även Cassandra poängterar. Samtidigt så förespråkar båda föräldrarna att skolan ska använda sig utav ett belöningssystem. ”Om barnen då och då får göra något roligt så kommer de att gå i skolan.” Cassandra anser att skolan ska hjälpa barnen att få tillgång till musikundervisning även på kvällstid. ”Musik är deras liv och detta kan hjälpa dem att satsa mer på skolan”.

Både Stanisla och Cassandra menar att skolan måste ha en förståelse för de romska traditionerna. Cassandra berättar att om någon i släkten blir sjuk så är det en plikt, enligt deras tradition, att hela släkten besöker den sjuke, oavsett var den sjuke befinner sig. Då dessa romer har sin släkt i södra Polen innebär det att när någon släkting blir sjuk tvingas eleven att vara borta från skolan under några veckor.

4.2.1   Kommentar: Hur vill romerna att skolan ska arbeta för att de inte ska skolka?

En aktiv skola efterfrågas av eleverna med mer konkreta åtgärder som t.ex. att skolans pedagoger följer/tvingar dem in på lektionerna och belönar dem när de gör det dem ska. Korridorsproblematiken är den största faktor som enligt romerna är anledningen till att de uteblir från lektionerna. Således borde problematiken med lätthet kunna stävjas om skolan med krafttag aktivt arbetat för att få in eleverna på deras lektioner.

Belöningssystem är inget nytt påfund utan har använts på många skolor och kan vara ett viktigt redskap för att motivera elever. Motivation hänger samman med grundläggande värderingar och är ett styrande fenomen i vår kulturtradition, men även med våra målinriktade handlingar.⁵⁴ Det är säkert så att för elever som är svåra att motivera kan det vara lättare att återgå till skolan om de samtidigt får någon belöning när skolket upphör. Problematiken som då kan uppstå är att de elever som inte skolkar, då kan känna sig missgynnade. Frågan vi då måste ställa oss är om rättvisa är när alla får

---

⁵⁴Gunn Imsen, *Elevens värld* (Lund: Studentlitteratur, 2000), s. 273.

samma sak eller om rättvisa är när vi får hjälp och stöd efter de grundförutsättningar vi har.

Utanförskapet som de romska barnen och deras föräldrar vittnar bekräftar Skolverket i sin rapport.

”Att brister i skolframgången hänger samman med upplevelser av utanförskap, diskriminering och negativa attityder gentemot romer, som i sin tur skapar stora klyfter mellan romska grupper och majoritetssamhället och därmed den romska skolan, behöver inte studeras närmare”

Detta säger de romer som Skolverket intervjuat.⁵⁵ Detta utanförskap kan vara en anledning till att föräldrarna inte känner att de har någon förståelse från skolans pedagoger gällande romernas traditioner. Här kan en konflikt uppstå mellan deras traditioner och skollagen som är tydlig gällande elevers ledighet från skolan.⁵⁶ Föräldrarna är medvetna om att deras kultur är den primära orsaken till deras barns höga frånvaro från skolan.

Båda föräldrarna anser att det är av stor vikt att få med de romska barnens föräldrar i det förebyggande skolkarbetet samtidigt som de uttrycker en önskan om att skolan ska visa en ökad förståelse för de romska traditionerna. Vikten av att få med föräldrarna för att förebygga skolk menar även skolverket. ”Samverkan med föräldrarna är av fundamental betydelse för romska barns skolgång”⁵⁷

4.3 Hur ser skolans pedagoger på skolkproblematiken?

Eftersom skolan under en tioårsperiod haft många romer från Polen har pedagogerna fått en viss vana hur man kan arbeta för att bemöta romska barn. Det är dock viktigt att hålla i minnet att skolan har en del storskolkare och att alla inte är romer. Med storskolkare menar jag elever som har över 40 % ogiltig frånvaro. Men faktum kvarstår att romerna som grupp har högre frånvaro än andra etniska grupper.

---

⁵⁵Skolverket rapport 309 (2008), s. 26.

⁵⁶Grundskolans regelbok, Skollagen, (Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2007), 3 kap. 11§ (1985:1100)

⁵⁷ Skolverket 292 (2007), s. 9.

De pedagoger som har deltagit med sin kunskap i min undersökning har alla under de senaste åren aktivt arbetat för att minska romernas ogiltiga frånvaro och har således samlat på sig stor erfarenhet.

Specialläraren Anna menar att det är viktigt att skapa ett förtroende mellan såväl elever som föräldrar. Hennes erfarenhet är att romerna har en annan syn på skolan än vad andra etniska grupper har. Att skapa ett förtroende med hemmet är något som även Sorin anser vara viktigt. Problematiken är att komma i kontakt med föräldrarna. ”Det är nästan aldrig någon som svarar när jag ringer och ibland har jag gjort hembesök men det är aldrig någon som öppnar.” Denna svårighet vittnar även Jane om. ”Jag har mest pratat i telefon. Det är svårt att nå dem och att få dem att komma till skolan.” Jane har även vid några tillfällen avtalat tid med föräldrarna i hemmet, men då har det inte varit någon hemma. Det är även svårt att få föräldrarna att komma till utvecklingsamtalen, något som alla fem lärarna vittnar om. Men att särbehandla de romska eleverna genom att arbeta med dem på ett speciellt sätt, anser inte Sorin. ”Du bör se alla elever som individer, inte tillhörande en viss etnisk grupp och bör jobba efter deras egna förutsättningar, utan att bli färgad av deras kulturella arv.”

Jane anser att lärarna måste försöka respektera deras kultur och deras syn på skolan, men dock inte acceptera det. Men eftersom kommunikationen med hemmet ofta är bristfällig blir det svårt att aktivt arbeta för att minimera skolket.

4.3.1   Kommentar: Hur ser skolans pedagoger på skolproblematiken?

Alla fem lärare efterlyser en fungerande kontakt mellan skolan och hemmet. Det blir enligt dem svårt att minimera skolket när skolan inte får något stöd ifrån föräldrarna. Även Skolverket poängterar att det är viktigt att ha delaktiga föräldrar i kampen mot den ogiltiga frånvaron, samtidigt som skolan aldrig får ge upp sina ansträngningar att motverka skolket, oavsett om föräldrarna brister.⁵⁸

---

⁵⁸<http://www.skolverket.se/sb/d/207/a/11154> Tillgänglig 2008-12-09

Att den romska kulturen spelar stor roll gällande barnens ogiltiga frånvaro och föräldrarnas bristande engagemang blir här påtaglig. Samma erfarenhet vittnar Skolverket om då en bristande förmåga att läsa och skriva inte är ett problem inom den romska kulturen då många romer istället ser detta som en del av kulturarvet där den muntliga traditionen istället är utbredd.⁵⁹ Dock är det viktigt anser lärarna att visa ett intresse och en acceptans gällande deras traditioner. Men svårigheten är att kombinera traditionerna med ett fungerande skolarbete. Men enligt Maria ligger svårigheten i att de oftast ligger långt efter i skolarbetet jämförelsevis med övriga elever. ”Det krävs att man är en ”tusenkonstnär!”

Samtidigt måste vi ha i åtanke att den romska gruppen inte är homogen och därför måste vi hitta individuella lösningar i många fall.

4.4 På vilket sätt anser skolans pedagoger de bör arbeta för att minimera skolket?

Musikläraren Marco, säger att alla de romska barnen på skolan är väldigt musikaliska och det är inte ofta som de skolkar från musiklektionerna. Därför införde han extra musikundervisning för romerna när de inte uteblev från skolans undervisning.. Intentionen var, inget skolket – mer musikundervisning. Kort tid efter bildades bandet ”Gipsyboys”. Att tilldela de romska barnen mer musikundervisning ser Marco som en viktig länk i skolans arbete för att minimera skolket. ”De är oerhört musikaliska då skolans polska romer är uppväxta med musik, kultur och dans.”

Sorin försöker att minimera skolket genom dels motivationshöjande samtal, men anser att lärarna måste lämna ärendet vidare när det inte längre har med kunskapsuppdraget att göra. Vidare säger Sorin att det gäller att informera föräldrarna på en sådan nivå så att de förstår skolans intentioner utan att moralisera, och samtidigt försöka vara tydlig med kraven enligt skollagen. Men det största problemet, enligt Sorin, är att deras ogiltiga frånvaro först uppmärksammas när de kommer till högstadiet och att familjerna först då kommer i kontakt med olika stödåtgärder. Sorin säger även att den viktigaste åtgärden för att minska skolket är att införa små undervisningsgrupper för romerna. ”De

---

⁵⁹Skolverkets rapport Dnr: 98:2652 (1998), s. 8.

har svårt att följa undervisningen i stora klasser och därmed tappar de lusten att lära och letar bara strategier för att komma undan eller vinna uppmärksamheten.”

Maria, som undervisar alla skolans elever i textilslöjd, menar att lärarna måste ha en enorm kontroll gällande de romska barnens frånvaro, samtidigt som lärarna i högre grad måste ”puscha” dessa elever. Liknande resonemang har Jane när hon skriver att ”om vi försöker jobba med det som är viktigt för dem, så vinner vi även deras respekt.” På detta sätt kommer romerna, enligt Jane, öka sin skolnärvaro. ”Vinner vi deras respekt så kommer vi lättare att få dem till lektionerna.” Ett liknande resonemang hittar jag i Annas svar, men samtidigt menar hon att pedagogerna måste bli bättre på att ge beröm för att stärka elevens positiva sidor. ”Vi måste möta eleven där hon/han befinner sig kunskapsmässigt.” Men Anna säger samtidigt att skolan måste agera hårdare mot skolket. ”Vi får inte acceptera deras höga frånvaro. Anmäl så fort frånvaron ökar. Politikerna måste ta ett större ansvar och sticka ut hackan och ta obekväma beslut!”

4.4.1   Kommentar: På vilket sätt anser skolans pedagoger de bör arbeta för att minimera skolket?

Det som framkommit ur lärarnas svar är att skolan måste vinna elevernas respekt och samtidigt visa ett intresse för deras kultur, vilket i sin tur kommer att resultera i en ökad skolnärvaro. Således handlar detta om vikten av att läraren ser varje enskild elev i det enskilda lärandet och tar tillvara deras förmågor. Samtidigt vill lärarna ha ökade resurser för att motverka skolket. Detta ser vi inte minst i Sorin och Annas svar, där Sorin anser att läraren måste lämna över problematiken när det inte handlar om kunskapsförmedling och Anna vill att politikerna måste agera. Som jag tidigare nämnt har politikerna möjlighet, enligt skollagen, att döma ut vite åt föräldrar vars barn uteblir från skolans undervisning. Dock är det inte vanligt förekommande att detta sker. I ett fall dömde stadsdel Centrum i Malmö ut vite vilket resulterade i protester från Länsrätten, säger barn- och ungdomschefen för stadsdelen. Liknande fall hittar vi i Sävsjö kommun med skillnaden att Sävsjö drog tillbaka vitesföreläggandet efter att Justitieombudsmannen (JO) kritiserade kommunens beslutsgång.⁶⁰

---

⁶⁰JO 2004/05:JO1 (2004)

I svaret från Sorin betonar han att det stora problemet ligger i att romernas föräldrar inte blir informerade förrän eleverna börjar på högstadiet och att det då är försent att bryta de romska barnens ogiltiga frånvaro. Liknande resonemang hittar jag i ett pressmeddelande från Skolverket där de skriver att långvarig frånvaro börjar ofta som ströfrånvaro. Tidiga insatser för att förhindra ströfrånvaro är därför mycket viktiga.”⁶¹

Att det är stora svårigheter med att komma i kontakt med de romska föräldrarna är något som alla lärarna vittnar om. I Malmö har man valt att anställa en romsk brobyggare vars uppgift är att vara en länk mellan hemmet och skolan. Brobyggarna har varit värdefulla enligt en av stadsdelscheferna, men att problemet varit att hitta utbildade romer. Även i Norrköping hittar vi positiva exempel på brobyggarnas verksamhet, men då projektpengarna tog slut dog verksamheten ut.⁶²

---

⁶¹ <http://www.skolverket.se/sb/d/203/a/10939> Tillgänglig 2008-12-09

⁶² Skolverkets rapport 292 (2007), s. 42-43.

5. Diskussion

I denna fallstudie har jag beskrivit romernas skolsituation på en 6-9 skola i södra Sverige. Studiens syfte har varit att dels belysa hur de romska barnen och deras föräldrar upplever den ogiltiga frånvaron, men även för att se vilka verktyg som skolan kan använda sig utav för att minimera skolket. Jag kommer här att först göra en kort diskussion gällande romernas skolsituation för att sedan diskutera vad skolan kan göra för att motverka skolket.

5.1 Romernas skolsituation

Att alla elever vill lämna grundskolan med tillräckliga betyg för att komma in på ett nationellt gymnasieprogram gäller även de romska barnen. De är således medvetna om att deras skolk resulterar i att inte få betyg i samtliga ämnen. Men det som klart framgår är att deras skolk starkt är förankrat i deras traditioner och seder. Det är inte många år sedan de romska barnen inte var inkluderade i den svenska skolplikten utan tvingades att flytta från kommun till kommun. Således var romerna inte en del i den svenska folkhemstanken utan sågs av många som ”andraklassens medborgare.” Dessvärre kan jag konstatera att många människor än idag ser ner på romerna. Detta visar inte minst den opinionsundersökningen jag hänvisade till i kapitel 2:1.

Men skolket beror inte bara på svenskarnas syn på romerna, utan även på att en del romer inte tillåter sig att bli assimilerade i det svenska samhället. Traditioner och seder som i många fall är flera hundra år gamla, är svåra att bryta mot. Många romska flickor gifter sig och skaffar barn redan när de är 15-16 år, vilket resulterar i att de uteblir från skolundervisningen och pojkar som anses som vuxna när de är 15 år. Men även att många romska barn blir borta från skolan under flera månader då de besöker sina släktingar. En annan bakomliggande orsak till skolket är att romerna av tradition inte skaffa sig någon högre utbildning. Självklart påverkar detta barnens skolgång när de ser att föräldrar och släktingar inte har någon utbildning.

5.2 Vad kan skolan göra?

En av de svåraste uppgifterna som åligger en lärare är att ”se” varje enskild elev. Svårt då många lärare undervisar över 200 elever i veckan. Men när det gäller de romska barnen så tror jag att detta kan vara avgörande huruvida lärarna lyckas med detta. De romer som deltagit i min undersökning vittnar om ett utanförskap och känner att samhället inte accepterar dem. Därför blir det nödvändigt och kan kanske vara avgörande att skolan visar ett intresse för deras kultur och traditioner så att romerna känner att skolan accepterar dem. Här menar jag inte att skolan skall acceptera den ogiltiga frånvaron, utan det jag menar är lärarna måste vinna romernas förtroende, först då kan de börja arbeta skolkförebyggande och först då kan skolan införa det belöningsystemet som de romska eleverna efterlyser. Då kan även skolan börja arbeta med att få eleverna att förstå vikten av att skaffa sig en utbildning, då detta är ”nyckeln” till att bli assimilerade i samhället och på sikt bli kvitt det utanförskap de själva vittnar om.

Att kommunens politiker skulle döma ut vite till de romska barnens föräldrar ser jag som en befängd idé. Förvisso finns möjligheten, men det är mycket ovanligt att detta sker då detta även visar på ett misslyckande från skolans sida. Personligen så tror jag att ett ev. vitesföreläggande skulle ge en motsatt effekt då dessa föräldrar redan har det svårt ekonomiskt och ofta lever på ekonomiskt bistånd. Meningen är att föra de romska familjerna närmre skolan och inte tvärtom. Att familjerna då skulle betala vitet måste ses som en utopi och skulle således endast resultera i att kommunen skulle lägga ner tid och pengar i onödan. Här måste vi hitta andra vägar för att nå dessa familjer och att få dem förstå vikten av att deras barn skaffar sig en utbildning. Skolan måste bli bättre på att bjuda in föräldrarna att vara en del av sina elevers skolgång. Jag är väl medveten om att det inte är en lätt uppgift, men är ett måste för att lyckas. Här är det den dagliga kontakten som är avgörande. Att dagligen ringa och då bygga på det positiva kommer i ett längre perspektiv ge resultat.

Att kommunerna anställer romska brobyggare kan var en väg att gå. Men min erfarenhet visar att det är av stor vikt att brobyggaren kommer från samma land som de romer brobyggaren ska arbeta med. Detta då vi ser stora variationer gällande traditioner

och seder beroende från vilket land romerna kommer ifrån. Att då anställa en romsk brobyggare från t.ex. Ungern som skall arbeta med romer från t.ex. Polen kan istället ge motsatt effekt.

Sammanfattningsvis visar min undersökning att skolan bör arbeta utifrån tre åtgärder för att minska romernas ogiltiga frånvaro, åtgärder som är starkt beroende av varandra. Dels måste skolan visa ett intresse för den romska kulturen och visa en förståelse för deras seder, men för den delen inte acceptera deras ogiltiga frånvaro. Vidare måste lärarna arbeta aktivt för att få med föräldrarna i det skolkförebyggande arbetet. Förvisso vittnar lärarna om svårigheten att komma i kontakt med föräldrarna, samtidigt som de föräldrar som deltagit i min undersökning visar en förståelse för vikten av att deras barn går i skolan. Men skolan bör även införa ett belöningsystem för dessa elever. Detta kan hjälpa eleverna att faktiskt inte utebli från undervisningen när de vet att de kommer att få göra en rolig aktivitet.

Avslutningsvis kan jag konstatera att det har varit mycket givande och intressant att genomföra denna studie, dock önskar jag att intresset för den romska kulturen var större inom den svenska skolan. Den kunskap som jag fått genom denna studie är till stor hjälp i mitt dagliga arbete.

5.3 Vidare forskning

Under den tid jag arbetat med denna fallstudie har jag inte träffat på någon kommun som har verkställt kommunfullmäktiges beslut att döma ut vite till föräldrar vars barn uteblivit från sin obligatoriska skolgång. Dock har jag träffat på två kommuner som först dömt ut vite men efter kritik från Länsstyrelsen dragit tillbaka sina vitesförelägganden. Anledningen till att de kommunerna som jag varit i kontakt med är restriktiva med vitesföreläggande är att rektorerna, skolcheferna samt politikerna ser det som ett stort misslyckande från skolans sida, att de inte klarat av att förmå föräldrarna att få barnen till skolan, samt att de inte vill bli uthängda i dagspressen. I en framtida studie vore det intressant att forska vidare för att se om detta är hela sanningen eller om det finns fler bakomliggande orsaker.

Källförteckning

Litteraturförteckning

- Cederberg, Irka (1998). *Tusen år i Europa – om romerna/zigenarna*. Stockholm: Utrikespolitiska institutet
- Evenshaug, Oddbjorn, Hallen Dag, (2001). *Barn- och ungdomspsykologi*. Lund: Studentlitteratur
- Grundskolans regelbok (2007). Stockholm: Norstedts Juridik AB
- Imsen, Gunn (2000). *Elevens värld*. Lund: Studentlitteratur
- Inrikesdepartementet Regeringskansliet (1997). *Romer i Sverige – tillsammans i förändring, Ds 1997:49*. Stockholm: CE Fritzes AB
- Johansson, Bo, Svedner, Per Olov (2006). *Examensarbete i lärarutbildningen*. Uppsala: Kunskapsföretaget
- Justitieombudsmannen (2004). 2004/05:JO1
- Lpo 94, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmen* (1994). Stockholm: CE Fritzes AB.
- Mathiasson, Leif, (2004). *Utanförskap och gemenskap*. Lund: Lärarförbundets Förlag
- Montesina, Norma (2002). *Zigenarfrågan*. Lund: Socialhögskolan, Lunds Universitet
- Nordström, Gunni (1991), *Vi kallar dem Zigenare*. Stockholm: Alfabeta Bokförlag
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) (2008). *Diskriminering av nationella minoriteter inom utbildningsväsendet*
- Patel Runa, Davidsson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur
- Skolverket (2000). *Kursplaner och betygskriterier grundskolan*. Stockholm: CE Fritzes AB
- Skolverket (2007). *Romer i skolan – en fördjupad studie, rapport 292*
- Skolverket (1999). *Romer och den svenska skolan*. Dnr: 98:2652
- Skolverket (2008). *Rätten till utbildning – om elever som inte går i skola*. Rapport 309
- Statens offentliga utredningar, Delegationen för romska frågor (2008). *Romer- en förföljd och diskriminerad minoritet*. Stockholm: Global reporting

Internet

Bjurwald Lisa (2008-11-13). *Skolan sviker de romska barnen*.

Tillgänglig 2008-11-21 <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=851019>

Malmström Anders (2008-10-26). *Stort utanförskap bland romer i Malmö*. Tillgänglig

2008-11-21 <http://sydsvenskan.se/malmo/article383019.ece>

Regeringskansliet (2008-11-10). Tillgänglig 2008-11-19

<http://www.regeringen.se/sb/d/1483/a/12607>

Westerholm, Anna, Andrén, Birgitta (2008). Debattartikel. Tillgänglig 2008-12-09

<http://www.skolverket.se/sb/d/207/a/11154>

Referenser

Intervju med elev Barberek 2008-11-30

Intervju med elev Trojan 2008-11-30

Intervju med förälder Stanisla 2008-11-31

Bilagor

Bilaga 1	Frågor till Elev
Bilaga 2	Frågor till lärare
Bilaga 3	Frågor till Föräldrar
Bilaga 4	Skolans skolkprogram

Bilaga 1

Frågor till elever

Vad tycker du om skolk?

Brukar du själv skolka?

Varför skolkar du?

Vad gör du när du skolkar?

Varför tror du det är vanligt att romska barn skolkar?

Vad kan få dig till att inte skolka? / Vad fick dig till att sluta skolka?

Vad kan skolan göra för att romerna inte ska skolka?

Brukar lärarna ringa hem när du skolkar?

Bilaga 2

Frågor till lärarna

Hur länge har du varit lärare?

Hur länge har du varit lärare för romska barn?

Anser du att man som lärare behöver några speciella kvalifikationer när man arbetar med romska barn?

Utöver skolans skolkprogram, hur arbetar du med skolfrånvaron?

Hur ser föräldrakontakten ut? Hur arbetar du för att etablera kontakterna?

Vilka är dina erfarenheter när det gäller romernas skolsituation och deras högra skolfrånvaro? Vad bör man tänka på?

Bilaga 3

Frågor till föräldrar

Hur var din skolgång?

Vad tycker du om skolk?

Brukar ditt barn skolka? Om ja, varför?

Vilka kontakter har du med skolan?

Ringer lärarna hem när ditt barn skolkar?

Om Du skolkar

1 lektion

ringer Din klassföreståndare/mentor hem till Dina föräldrar.

3 lektioner

blir Du inkallad till arbetslagets lärare
för ett allvarligt samtal.

5 lektioner

blir Du inkallad till rektor för ett allvarligt samtal.

20 lektioner

kopplas kurator eller skolsköterska in.
Det blir också elevvårdskonferens (EVK) med
dina föräldrar, klassföreståndare/mentor, elevvårdspersonal & rektor.

100 lektioner

görs en anmälan till sociala myndigheter.

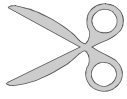
Om Du helt uteblir från skolan

är det ett brott mot lagen om skolplikt.
Då kan Dina föräldrar få mycket höga böter.
(Skollagen 3 kap. 16§)

Tänk på att

1 skoldag oftast är 5 lektioner.
1 skolvecka är mer än 20 lektioner.

All frånvaro registreras!!!

Lämnas till mentor/klassföreståndare senast _____ - _____ - _____
år mån dag

Jag har tagit del av innehållet i skolkprogrammet

.

_____
Elevens namn

_____
Klass

_____
Vårdnadshavarens namnteckning

_____
Vårdnadshavarens namnförtydligande